

**Підготувала вчитель хімії
Смілянської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №11
Смілянської міської ради
Белінська І. В.**

План

- Оксид нітрогену
- N_2O
- NO
- N_2O_3 (III)
- NO_2 , N_2O_4 (IV)
- N_2O_5 (V)
- Дія на організм
- Застосування
- Висновок

Оксиди нітрогену

Нітрогену має п'ять позитивних ступенів окиснення, тому він утворює такі оксиди:

- Нітроген (I) оксид
- Нітроген (II) оксид
- Нітроген (III) оксид
- 2 Нітроген (IV) оксидів
- Нітроген (V) оксид

N_2O - нітроген (I) оксид

«звеселяючий газ» - створює сміхотворний ефект.

Фізичні властивості

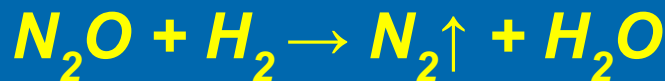
Безбарвний газ, важчий за повітря, з характерним солодкуватим запахом і смаком. Розчинний у воді.

При $0^\circ C$ і тиску 30 атм, а також при кімнатній температурі і тиску 40 атм згущується в безбарвну рідину. З 1 кг рідкого закису азоту утворюється 500 л газу. Не запалюється, але підтримує горіння.

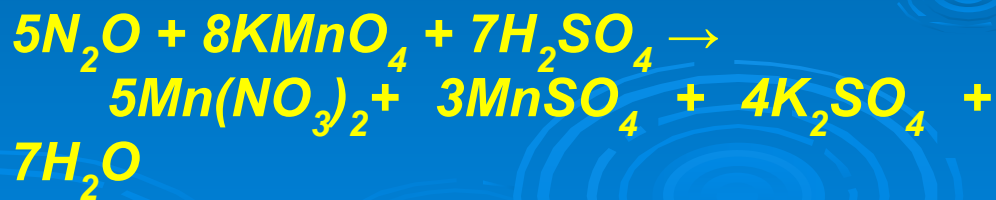
Хімічні властивості

Несолетвірний оксид.

За нормальних умов N_2O хімічно інертний, при нагріванні проявляє властивості окиснювача:

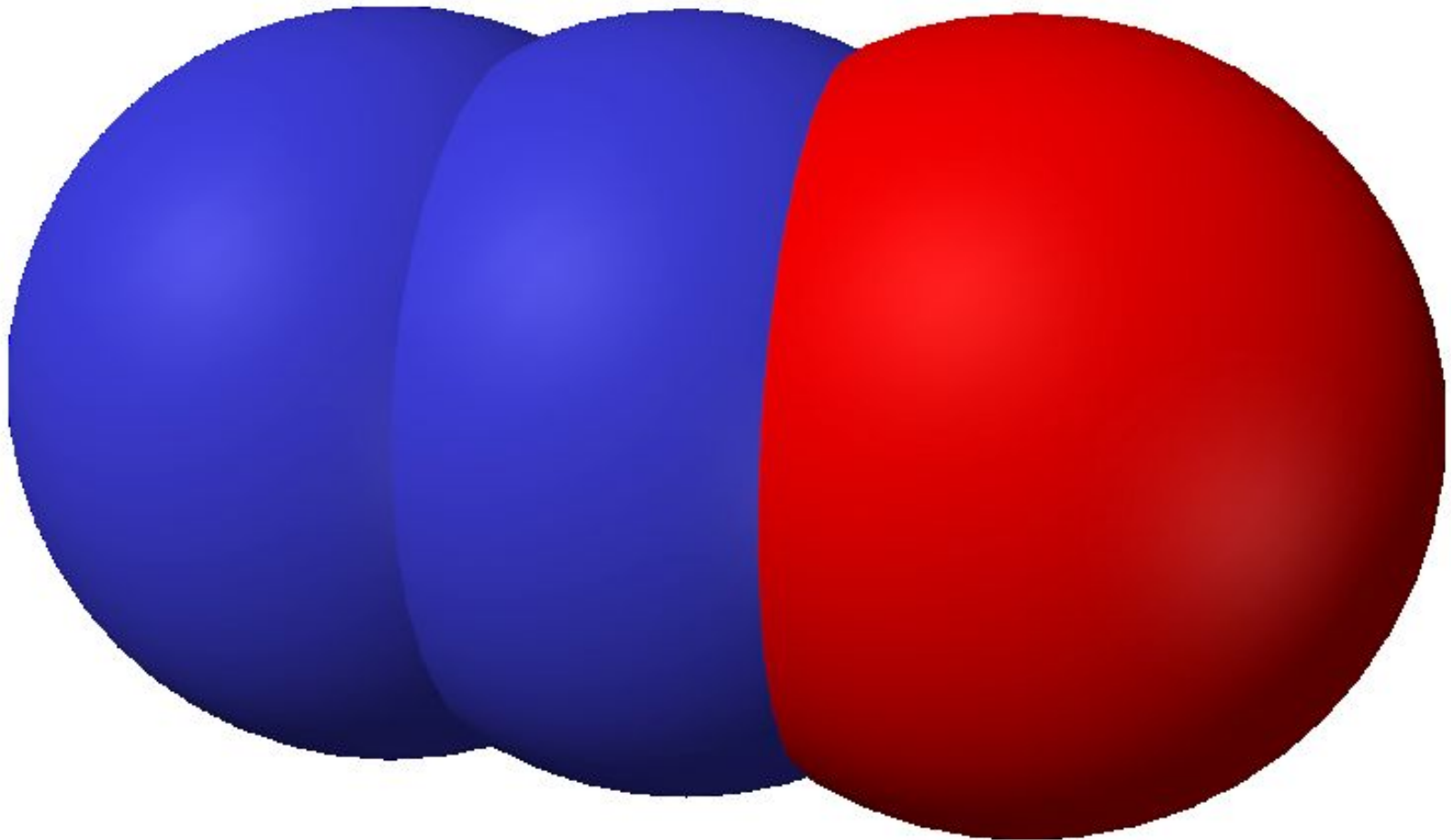

При взаємодії з сильними окиснювачами може проявляти властивості відновника:

При нагріванні розкладається на азот і кисень

Нітроген (I) оксид

NO - нітроген (II) оксид

Фізичні властивості

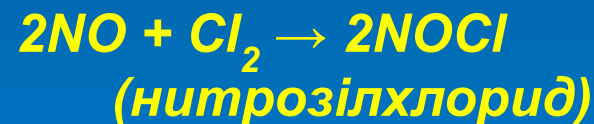
безбарвний газ, погано розчинний у воді. Зріджується важко; в рідкому і твердому вигляді має блакитний колір.

Хімічні властивості

Несолетвірний оксид. За нормальних умов окиснення NO киснем повітря відбувається миттєво:

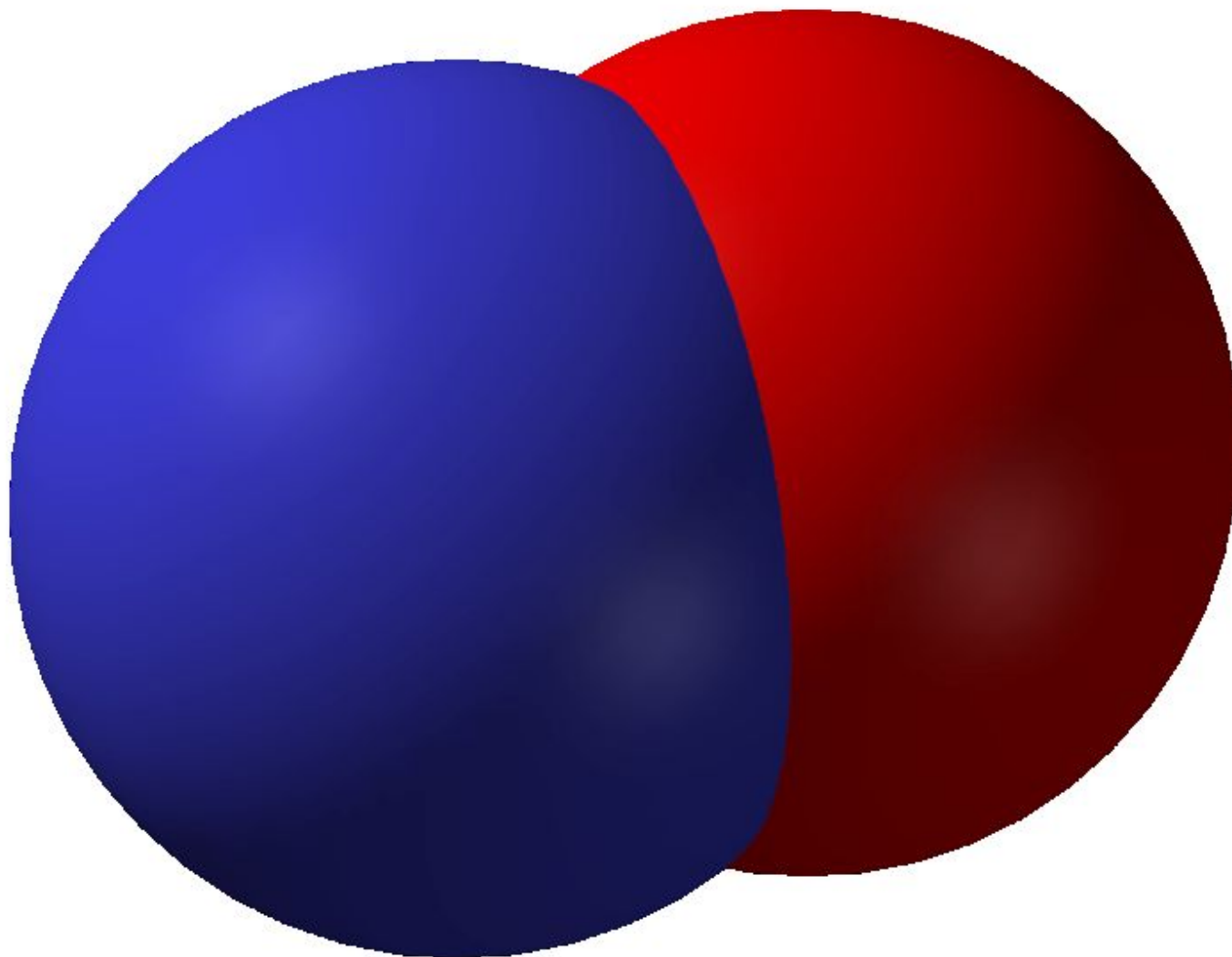
Для NO характерні також реакції приєднання галогенів з утворенням нітрозілгалогенідів, у цій реакції NO проявляє властивості відновлювача:

В присутності більш сильних відновлювачів NO проявляє окиснювальні властивості

Нітроген (II) оксид

N_2O_3 - нітроген (III) оксид

Фізичні властивості

N_2O_3 - безбарвний газ (за н. у.). В твердому вигляді - синюватого кольору. Сійкий тільки при температурах нижче $-101^\circ C$. Без домішок N_2O_3 існує тільки в твердому вигляді

Хімічні властивості

Кислотний оксид. N_2O_3 схильний до термічної дисоціації:

Будучи азотистим ангідридом, при взаємодії з водою N_2O_3 дає нітритну кислоту:

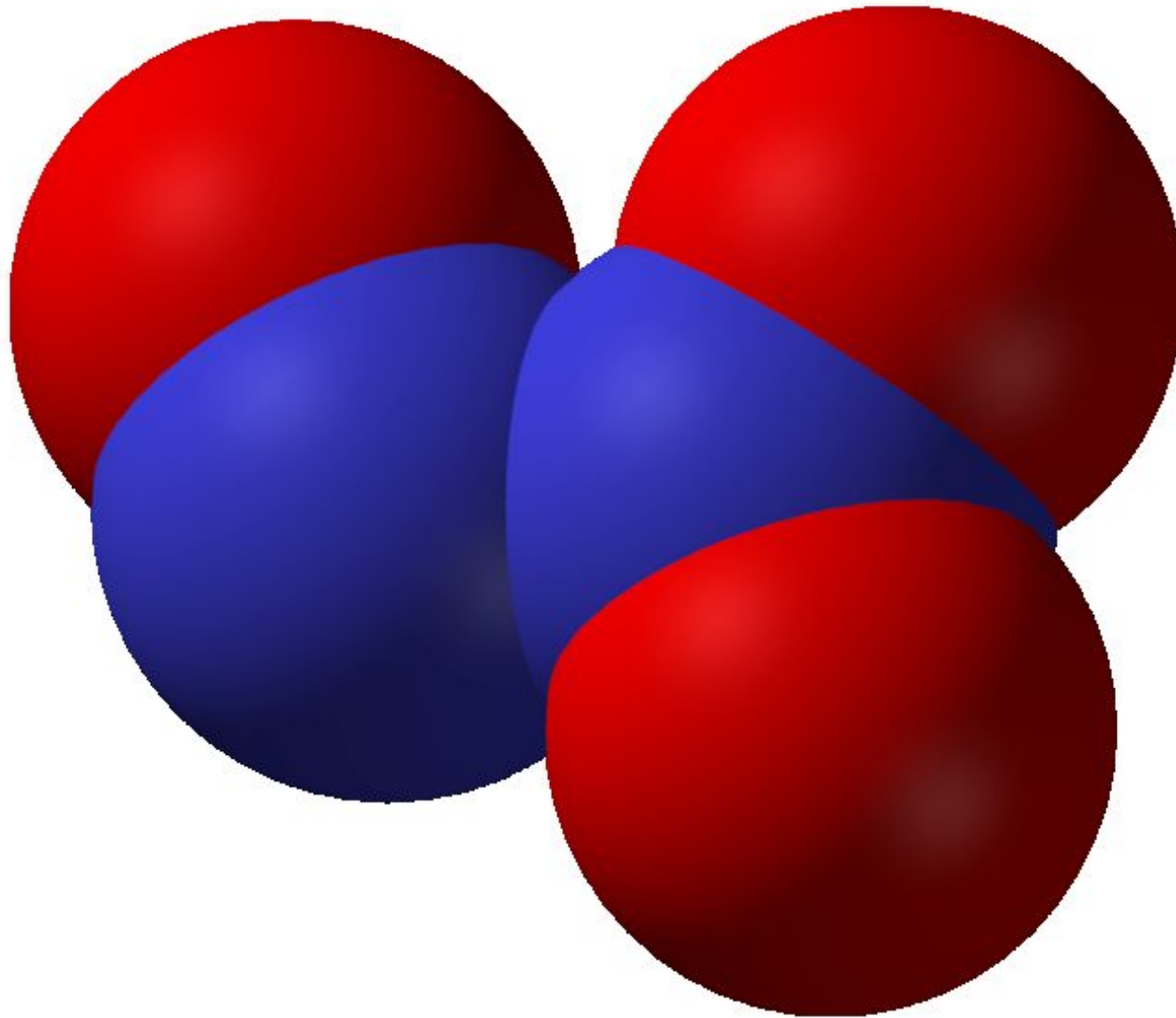

При взаємодії з розчинами лугів утворюються відповідні нітрити

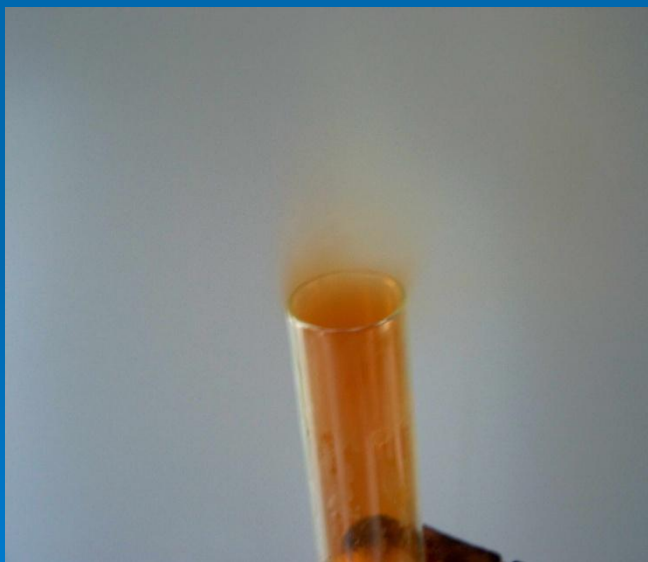
Нітроген (III) оксид

NO₂ - Нітроген (IV) оксид

Фізичні властивості

Газ, червоно-бурого кольору, з характерним гострим запахом.

Хімічні властивості

Кислотний оксид, йому відповідають азотна і азотиста кислоти.

NO₂ відрізняється високою хімічною активністю. Він взаємодіє з неметалами (як окисник):

При розчиненні оксиду азоту (IV) у воді утворюються азотна і азотиста кислоти (реакція диспропорціонування):

Оскільки азотиста кислота нестійка, при розчиненні NO₂ в теплій воді утворюються HNO₃ та NO:

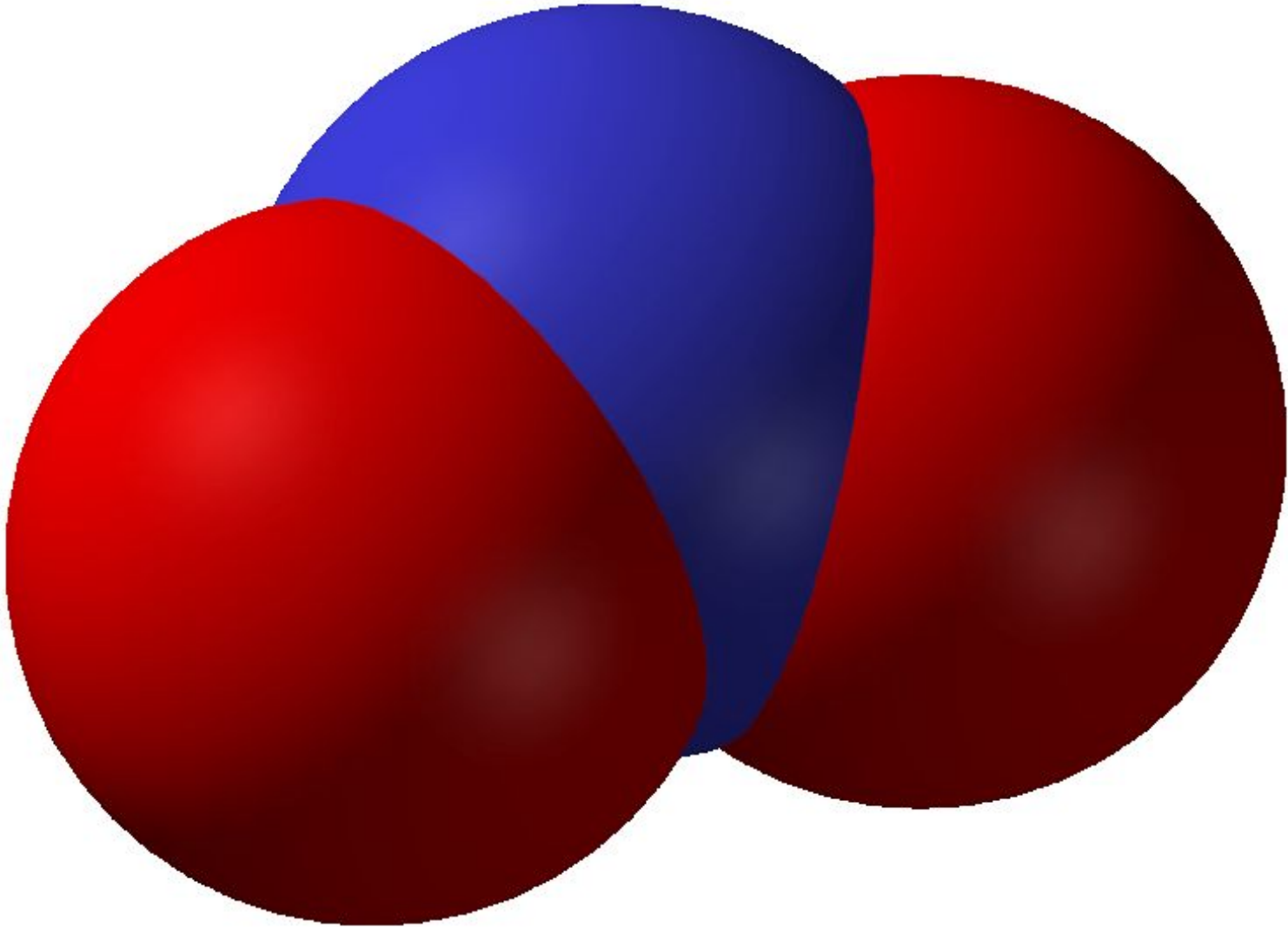
Якщо розчинення проводити в надлишку кисню, утворюється тільки азотна кислота.

“Лисячий хвіст”

«Лисячий хвіст» - жаргонна назва викидів в атмосферу нітроген (IV) оксиду на хімічних підприємствах (іноді - з вихлопних труб старих автомобілів).

Нітроген (IV) оксид

N_2O_5 - Нітроген (V) оксид

N_2O_5 - безбарвні, дуже легкі кристали. Дуже нестійкий.

Фізичні властивості

Газоподібний азотний ангідрид складається з окремих молекул, будова яких відповідає формулі $O_2N-O-NO_2$. Кристали утворені йонами NO_2^{1-} і NO_3^{1-} .

Хімічні властивості

Типовий кислотний оксид. N_2O_5 легко летючих і вкрай нестійкий. Розкладання відбувається з вибухом, найчастіше - без видимих причин:

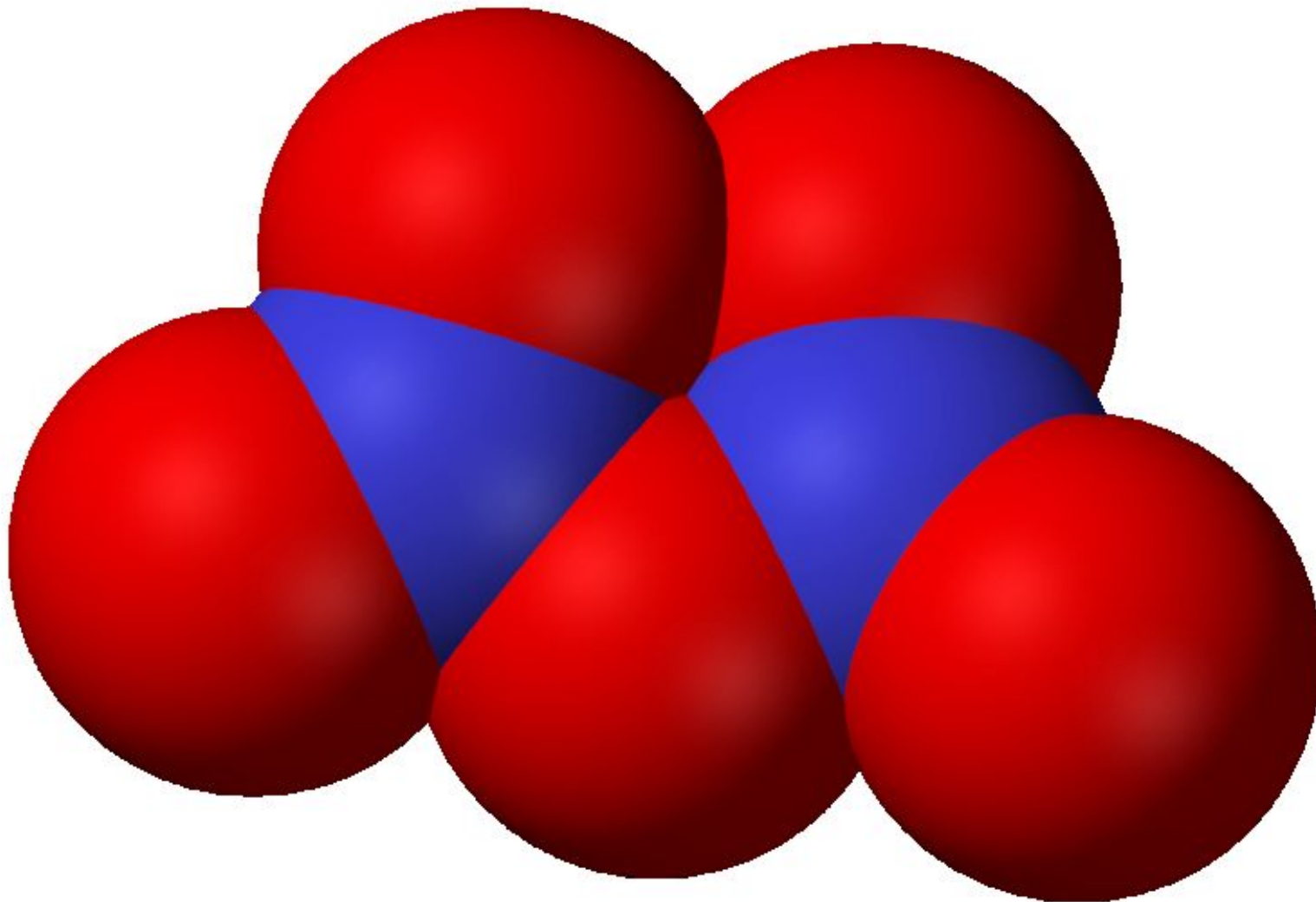
Розчиняється у воді з утворенням азотної кислоти (оборотна реакція):

Розчиняється в лугах з утворенням нітратів:

Нітроген (V) оксид

Фізіологічна дія та застосування оксидів нітрогену

N_2O – використовується як засіб для інгаляційного наркозу в основному в поєднанні з іншими препаратами. Цю сполуку можна назвати найбезпечнішим засобом для наркозу, тому що після його застосування майже не буває ускладнень. Також іноді використовується для поліпшення технічних характеристик двигунів внутрішнього згоряння.

NO - як і всі оксиди азоту (крім N_2O), NO - токсичний, при вдиханні вражає дихальні шляхи. Отримання NO є однією зі стадій отримання азотної кислоти.

N_2O_3 - застосовується в лабораторії для одержання азотної кислоти та її солей.

NO_2 - у виробництві сірчаної та азотної кислот, як окислювач в ракетному рідкому паливі та сумішевих вибухових речовинах.

N_2O_5 - робота з ним вимагає обережності, оскільки реакція його розкладання сильно екзотермічна. Крім того, при розкладанні він дає отруйний NO_2 .

ВИСНОВОК

Всі оксиди нітрогену (крім N_2O) – токсичні речовини.

Вони використовуються у промисловому виробництві, медицині.

Проте у невмілих руках та при незнанні їх властивостей ці оксиди можуть нести загрозу життю і здоров'ю людини.